

Divadelná hra

Kolobeh (školská hra)

Postavy

(nezáleží na tom, ktorú postavu hrá chlapec a ktorú dievča; sú vzájomne zameniteľné; rod a vzájomné oslovenie v hre treba prispôbiť zvolenému obsadeniu)

- **Učiteľka/učiteľ**
- **Žiak/žiačka**
- **Rodič (mama/otec)**
- **Spolužiak 1/ Spolužiačka 1**
- **Spolužiak 2 /Spolužiačka 2**
- **Ludus (a) Teatralis** – dve bytosti na pomedzí fantázie a skutočnosti, divadla a reality. Ich mená prezrádzajú inšpirácie časmi, keď sa divadlo spájalo s hrou (**ludus**, z lat. = hry; **teatralis**, z lat. = divadelné), ale i so školou (napr. za čias Komenského). Ludus je bláznivejší a hravejší, Teatralis trochu vážnejší a „teatrálnejší“. **Tieto postavy sú viditeľné pre divákov, avšak nie pre hercov.**

Scéna

- Táto hra vznikla s predstavou uvádzania v škole, je teda prispôbená školskému prostrediu – ráta sa v nej s tabuľou, lavicami, stoličkami a pomôckami bežnými v triede. Všetko, čo nie je súčasťou školy, je uložené v kufri. Hra sa však môže uvádzať aj v inom priestore/na javisku. V takom prípade postačia 3 lavice so stoličkami (jedna lavica predstavuje katedru; lavice sa v priebehu deja menia podľa potreby na kuchynský stôl, „auto“ a pod.) a flip chart namiesto tabule.

Kostýmy

- **Ludus a Teatralis** – môžu byť oblečení a upravení ako konferenciéri/moderátori v kabarete/televíznej show a vypomáhať si „moderátorskými kartičkami“, pretože práve oni sú hýbateľmi, komentátormi a účastníkmi deja; ich divadelnícko-komediantskú dušu prezrádza aj kufor (alebo iný druh cestovnej batožiny), v ktorom sú ukryté všetky rekvizity.
- **Žiak, Spolužiaci a Rodič** – oblečení v bežnom súčasnom oblečení;
- **Učiteľka/Učiteľ** – decentný dámsky/pánsky kostým.

Rekvizity

- kufor s rekvizitami: kabelka/taška, mobil, Biblia, kľúče od auta, obrus, šálky;
- krieda/fixky ku tabuli/flip chartu;
- triedna kniha/zápisník + pero.

Prológ

(Vchádzajú Ludus a Teatralis; so sebou nesú kufor alebo inú batožinu, v ktorej sú rekvizity; položia ho; postaví sa pred divákov)

Ludus:

Dobrý deň prajeme! Tak, sme tu. Drahý Teatralis! *(Ukáže na neho)*

Teatralis:

(Teatrálné k nemu) Vďaka, milý pán kolega Ludus! *(K divákovi)* Vitajte, naše milé obecnstvo!

Ludus:

(Obzrie sa po laviciach) Obecnstvo? Toto je škola!

Teatralis:

(Trochu zaskočený, akoby si overoval situáciu) Takže škola je v divadle...

Ludus:

Nie. Divadlo je v škole...

Teatralis:

(Prednáša na spôsob Hamletovho monológu svoju filozofickú úvahu)
Škola či divadlo? To je otázka, čo šľachtí ducha viac...

Ludus:

Budeme improvizovať?

Teatralis:

(Teatrálné sa chytí za hlavu a vrhne sa ku kuforu, akoby sa táto otázka opakovala veľmi-veľmi často) Len to nie!

(Po chvíľke hrabania sa v kufri Ludus a Teatralis vytiahnu „moderátorské kartičky“; nič sa nedeje; po ďalšej chvíľke Teatralis nevydrží a spýta sa Ludusa)

Teatralis:

Čo tam máš napísané?

Ludus:

(Nahlas „zazvoní“) Crrrrn! *(Vchádza učiteľka, za ňou žiaci)*

Teatralis:

Mal si pravdu... *(Číta)* **1. obraz: Škola**

Učiteľka:

(Kladie si veci na katedru, sadá si) Tak, poďme, poďme. Veľká prestávka skončila. Upokojíme sa a ideme na to. Našou dnešnou témou, ako iste dobre viete, je kolobeh vody. Kto nám predstaví svoj projekt?

Ludus:

Idem! *(Kráča pomedzi žiakov, hlási sa, učiteľka ho nevidí/nevníma)*

Teatralis:

Ludus, nie ty! *(Ludus a Teatralis si nachvíľu sadnú do voľnej lavice)*

Učiteľka:

(Vráti sa na svoje miesto) Napríklad... *(Napriek tomu, že sa hlásia viacerí, vrátane Ludusa a Teatralisa, vyberie nášho hlavného hrdinu - žiaka)* No, poď. Máš šancu zlepšiť si známku.

Žiak: *(Ide mlčky k tabuli)*

Učiteľka:

Tak?

Žiak:

Kolobeh vody.

Učiteľka:

Môžeš začať.

Žiak:

(Nakreslí vlnovku) Voda existuje v rôznych podobách a má rôzne funkcie.

Spolužiak 1:

Zas obkecáva!

Spolužiak 2:

Som zvedavý, či mu to prejde!

Učiteľka:

Ticho, prosím! Pokračuj.

Žiak:

Vodou začína život.

Učiteľka:

Správne.

Žiak:

(Posmelený) Aj ľudský život začína vo vode.

Spolužiak 1: *(Napodobňuje rybu)*

Žiak:

V maternici je plodová voda. Tá chráni nový život pred infekciami, kým sa človek narodí. S krstom je to podobné. Voda pri krste pomáha, aby sa človek narodil pre nebo.

Spolužiak 1:

Ten si tuším zmýlil hodinu.

Učiteľka:

(Zaregistruje poznámku) Počkaj! To, o čom hovoríš, sa nášho predmetu netýka.

Žiak:

Prepáčte ... V mojej škole nás učili, že súvislosti sú dôležité.

Učiteľka:

Aj ty prepáč, ale teraz si na našej škole a toto je GEOGRAFIA. Budeš si musieť zvyknúť na náš systém učenia. Toto bolo už tretí raz.

Teatralis:

(Číta) Učiteľka si urobí poznámku do notesa. *(Učiteľka si píše do notesa)*

Spolužiak 1:

Blázon.

Spolužiak 2:

Totálny.

Teatralis:

Žiak si smutne sadol do lavice. *(Žiak si sadne, ale nie je smutný, Teatralis neodolá improvizácii a povie)* Smutne! *(Žiak zosmutnie, Teatralisa zaskočí, že to funguje)*

Ludus:

Keď skončilo vyučovanie, všetci odišli domov. *(Herci hrajúci žiakov na čele s Ludusom odídu, Ludus sa obratom vráti, lebo ho nik nevidí; učiteľka ostáva sedieť, hľadá na tabuľu)*

Teatralis:

2. obraz: Tajná návšteva

Ludus:

Len učiteľka ostala sedieť za katedrou.

Teatralis:

Prešiel dlhý čas.

Ludus:

Tik-tak. Tik-tak.

Teatralis:

Nedalo jej to. Vzala kabelku, telefón. (*Donesú kabelku, podajú učiteľke telefón; učiteľka drží telefón pri uchu; Ludus napodobňuje zvuk – vytáčanie, zvonenie...*)

Teatralis:

Telefonovala dosť dlho.

Ludus:

Tik-tak, tik-tak, tik-tak.

Teatralis:

Na záver sa ozvalo -

Učiteľka:

Ďakujem. Večer sa zastavím.

Ludus:

Tik-tak. Tik-tak. Tik-tak. (*Ďalej a dlho tiká*)

Teatralis:

Večer.

Ludus:

Upravila sa. Vzala kľúče od auta (*Dajú jej kľúč do ruky, presadne si o lavicu ďalej, tá sa pomyselne zmení na auto, učiteľka hrá štartovanie*) a naštartovala (*Robia zvuk auta*). Zastavila sa až pri dome, kde býval jej nový žiak. Vystúpila. (*Učiteľka odíde nabok; Ludus a Teatralis upravia jednu z lavíc na stôl – môžu ho prikryť obrusom, podať šálky; k stolu si sadnú žiak a rodič; chvíľu čakajú*)

Teatralis:

V domácnosti jej žiaka zatiaľ prebehol dlhý rozhovor.

Ludus:

Tik-tak. Tik-tak.

Teatralis:

(*Zastaví ho*) Nie až taký dlhý!

Rodič:

Tak, vypočul som si tvoju verziu, ako sa dostala poznámka do žiackej knižky. Počkám ešte na verziu od pani učiteľky.

Žiak:

Myslíš, že k nám fakt príde? Veď už je tma.

Ludus:

Crrrrrn! (*Vchádza učiteľka; sadá si za stôl k rodičovi*)

Teatralis:

(*Žiakovi*) Odchádzaš zo scény.

Ludus:

Cup-cup. (*Počas návštevy Ludus a Teatralis „obsluhujú“*)

Učiteľka:

Dobrý večer, prepáčte, že som prišla tak neskoro, ale... (*Sadne si, kľúče položí na stôl*)

Rodič:

Rozumiem. Byť učiteľom je povolanie a nie zamestnanie.

Učiteľka:

Presne tak. Nechcela som odísť zo školy v pracovnom čase. Viete, keby sa kolegovia dozvedeli, že som išla k vám domov... Skrátka...

Ludus:

(*Nahradí zvyšok repliky*) Bla-bla-bla...

Odvážny rok

Učiteľka:

Uznajte, bolo by to trochu...

Teatralis:

Trapas!

Učiteľka:

(Zahanbene mlčí) No...

Ludus:

Pre nich, či pre ňu?

Učiteľka:

No, ako to povedať, bolo by to – zahanbujúce?

Rodič:

Nehanbím sa za svoje dieťa, nech už vyvedie čokoľvek...

Učiteľka:

Viete, neviem, ako to bolo v jeho bývalej škole, ale u nás platí, že ak sa žiak trikrát po sebe nepripraví a ignoruje preberané učivo... Napokon všetko nájdete v školskom poriadku. Nerada by som však... Veď viete.

Rodič:

Ďakujem za váš postoj. My však pokladáme za prirodzené, že chyba sa môže stať – ako sa vraví – aj sedemkrát... Ak to nebol zámer, je to v poriadku.

Ludus:

To je dobré!

Učiteľka:

To nie je dobré, že tolerujete priveľa chýb!

Rodič:

Čo je podľa vás priveľa – sedem, desať, dvadsať alebo sedemdesiatsedem? A myslím, že je rozdiel, či naše deti učíme chyby tolerovať, alebo odpúšťať.

Učiteľka:

(Trochu dotknuto) Viete, ja som tiež veriaca, a viem, že Písmo hovorí o sedemdesiatich siedmich odpusteniach, dokonca nosím so sebou aj Bibliu..., ale neurčiť dieťaťu hranice – to nie je správne! Dnes vaše dieťa namiesto projektu o kolobehu vody prezentovalo spleť myšlienok o materstve a náboženstve, ktorú by pokojne mohol niekto označiť aj za rodovo nekorektné a dogmatické výmysly.

Teatralis:

Chvíľu bolo ticho.

Ludus:

Tik-tak. Tik-tak. Tik-tak.

Teatralis:

(Žiakovi) Vchádzaš na scénu. *(Divákovi)* Zrejme načúval za dverami.

Ludus:

Cup-cup.

Žiak:

Neboli to výmysly. Povedal som len, že v maternici je voda, ktorá človeka chráni, kým sa narodí. A že vodou pri krste sa rodíme pre nebo. To je všetko.

Rodič:

Pani učiteľka, nemyslím si, že to je výmysel.

Ludus:

Tak čo to potom je?

Teatralis:

Znovu nastalo ticho. *(Ludusovi)* Tentoraz kratšie.

Ludus:

K službám, drahý Teatralis... Tik.

Teatralis:

(Žiakovi) Odchádzaš zo scény.

Ludus:

Cup-cup.

Učiteľka:

Dobre. Uznávam. Nie je to výmysel. Ale ako mu napadlo hovoriť o takýchto veciach na mojej hodine? Viete si predstaviť, čo by sa stalo, keby sa niektorý rodič sťažoval na obsahovú náplň predmetu?

Rodič:

Keď tak sledujem jeho záujmy a aktivity, zrejme ho dosť ovplyvnil Nikodém.

Učiteľka:

Ahá?! Rozumiem. Práve ste mi oznámili, že vaše dieťa vlastne za nič nemôže a tento problém mám riešiť u niekoho iného. Do ktorej triedy chodí ten Nikodém?

Rodič:

Viete, Nikodém...

Teatralis:

Rodič mlčí. Učiteľka, ktorá sa pred chvíľou odvolala na svoju vieru, nepozná Nikodéma...

Ludus:

Tik.

Učiteľka:

Dobre – povedzte mi jeho priezvisko, prosím. Sme veľká škola.

Rodič: *(Zaskočený mlčí)*

Ludus:

Tik.

Učiteľka:

Tak, zrejme si ho nájdeme sama...

Teatralis:

(Podáva učiteľke kľúče zo stola) Auto? (Učiteľka si znovu sadá do auta z lavice, štartuje; Ludus vkladá šálky a obrus do kufra, popritom začne imitovať auto)

Ludus:

Brrrrm!

Teatralis:

(Pokazí Ludusovi radosť z vydávania zvuku) 3. obraz: Opäť v škole

Ludus:

Na najbližšej hodine geografie.

Teatralis:

Vchádza učiteľka.

Učiteľka:

(Kladie si veci na katedru) Tak, ideme na to. (Otvorí triednu knihu/notes; čosi píše; listuje) Minule sme nedokončili prezentáciu kolobehu vody. Poď k tabuli. Dám ti ešte šancu.

Žiak:

(Kreslí na tabuľu vodu, oblak, dážď – obrázok vyzerá ako kolobeh vody; ak žiak nevie kresliť, môže mať pripravený papier s nákresom voda – oblak - dážď a odovzdať jej ho ako prípravu)

Učiteľka:

Vidím, že si sa na dnes pripravoval. Môžeš začať.

Žiak:

(Ako na predchádzajúcej hodine) Voda existuje v rôznych podobách a má rôzne funkcie.

Učiteľka:

(Chce sa vyhnúť konfliktu) Nemusíš už opisovať prvú fázu. Pokračuj, kde si skončil minule.

Žiak:

(Opisuje šípku smerujúcu od vody k oblaku) Vyparovaním vody postupne vznikajú oblaky. Na tvar a polohu oblakov vplývajú poveternostné podmienky, napríklad vietor.

Učiteľka:

Výborne. Vieš toho o oblakoch povedať aj viac?

Žiak:

Oblaky a vietor môžeme prirovnať k človeku a Duchu. Duch človeka formuje, určuje jeho cestu, pretože Duch veje, kam chce. Človek je v takomto prípade ako oblak.

Spolužiak 1:

Že oblak! Tomu v hlave tiež veje, kam chce!

Spolužiak 2:

To bude víchrica!

Učiteľka:

Ticho, prosím! *(Obráti sa k žiakovi)* Z ktorej triedy je Nikodém? Vraj ste priatelia.

Žiak:

Nie je z tejto školy.

Učiteľka:

Odkiaľ ho teda poznáš?

Žiak:

Z Evanjelia podľa Jána.

Učiteľka:

(zháči sa) Prosím?

Teatralis:

Učiteľka si s hrôzou uvedomila svoje faux pas [:fo pá:].

Ludus:

Čo?

Teatralis:

Trapas!

Ludus:

Čo som spravil?

Teatralis:

Nie ty – ona!

Žiak:

Z Evanjelia podľa Jána - kapitoly 3, 7, 19.

Spolužiak 1:

Ó, pre zmenu číselný rad...

Spolužiak 2:

Dáme matiku či rovno nábožko?

Učiteľka:

Ticho, prosím! Overím si to. Bibliu nosím so sebou. *(Doluje v taške)*

Odvážny rok

Teatralis:

Asi zabudla, že na ňu zabudla... Posledný rok určite... *(Podá jej Bibliu; učiteľka v nej listuje)*

Ludus:

Tik-tak. Tik-tak.

Učiteľka:

(Listuje; Nikodéma nájde postupne na všetkých troch menovaných miestach)
Nikodém... Nikodém... Nikodém...

Spolužiak 1:

Však už mu dajte tú guľu!

Spolužiak 2:

Dnes sa už tuším nebudeme učiť!

Ludus:

Ale budete!

Učiteľka:

Ale – ... budeme. Ja som sa práve poučila.

Spolužiak 1:

Prosím?

Spolužiak 2:

Tuším už aj tej veje! Aj tam, kam nechce...

Učiteľka:

Akú známku si podľa vás zaslúži?

Spolužiak 1:

Veď guľu!

Učiteľka:

Nesúhlasím s tebou. *(Podá Bibliu spolužiakom)*

Ludus: *(Keď vidí, že netušia, čo s ňou, nalistuje im správnu stranu)***Učiteľka:**

Čítaj.

Spolužiak 1:

„Nesúďte podľa zdania, ale súďte spravodlivo.“ *(Spýtavo sa pozrie na učiteľku; učiteľka sa pozrie na žiaka)*

Žiak:

Ján, kapitola 7, verš 24. Nikodém je až v 50. verši.

Spolužiak 2:

Ty, brďo, biblický olympionik! Ten je nadupaný!

Spolužiak 1:

Fakt! Mrkni – Nikodém sa tu zastáva Ježiša.

Učiteľka:

(Ukáže na obrázok kolobehu a vyzve žiaka) Pokračuj.

Spolužiak 2:

To fakt?

Teatralis:

Žiak sa odmlčal. Aj učiteľka mlčala.

Ludus:

To som nestihol, takže: Tik-tak. Tik-tak.

Teatralis:

Poskytla tak priestor, aby sa konečne „vylialo“ všetko, čo mal žiak na srdci k projektu o kolobehu vody.

ODVÁŽNY ROK

Ludus:

(Teatralisovi) Toto si mal povedať, drahý Teatralis, alebo improvizuješ?

Teatralis:

Mám to tu napísané, pán kolega Ludus, aha! Ja dodržiavam texty!

Žiak: *(Vytiahne z vrecka papier; Teatralis doň spočiatku nescelo nakúka; Ludus Teatralisa smelo postaví tak, aby na papier dobre videl; text je písaný i čítaný formou poznámok; počas čítania môže žiak ukazovať jednotlivé body na kolobehu)*

Teatralis:

(Číta výrazne) Kolobeh vody. Použitá literatúra: 1. Geografia. 2. Sväté písmo: Evanjelium podľa Jána, kapitoly 3, 7, 19 ; postava Nikodéma.

1. Voda - narodenie, ochrana, očistenie, krst.
2. Para - dvíha sa k nebu, ako modlitba.
3. Oblak – vplyv vetra, teploty. Duch veje, kam chce.
4. Dážď - prší na zem. Dážď milostí – oživenie viery, suchej, zdanlivo mŕtvej.

Ludus:

Ty si myslíš, že to niekto pochopil? *(k obecenstvu)* Kto z vás to pochopil? Prihláste sa!

Teatralis:

Tak budem čítať znova a ty improvizuj, ak chceš a vieš! *(Číta text odznova; Ludus zatiaľ improvizuje – môže opakovať, či vysvetľovať, len pozor, aby neparodoval úplne)*

Ludus:

Druhý pokus... *(k obecenstvu)* Kto z vás to pochopil? Prihláste sa!

Teatralis:

(Nenápadne poprosí Ludusa, aby to ukončil) Zachráňte ma, pán kolega Ludus.

Ludus:

S radosťou, drahý Teatralis. Círrrrrn. *(Všetci herci odídu)*

Epilóg

Teatralis: *(Bezradne pozerá na kartičku; prehľadáva celú kôpku)*

Ludus:

(Pozerá do svojich kartičiek; Teatralisovi) Čo tam máš?

Teatralis:

(Žalostne) Už nič.

Ludus:

Budeme musieť improvizovať.

Teatralis: *(Vydesene sa pozrie na Ludusa, ale mlčí)*

Ludus:

Nemáš na to odvalu? *(Odkašle si, potom hamletovsky ako Teatralis)*

Há-dva-O či O-dva-Ha? Čo dáva viere viac?

Teatralis:

Teraz by mala nasledovať klaňačka! Ale toto nebolo divadlo...

Ludus:

Máš pravdu... Toto bola škola života!